

Kugbənlieku kùa Pəl kəle' ki de'

Korənt yaab nnə

Nà wəngeh kugbənku kuu te ma bo

Pəl kəle' kugbənkpieku kùa ki de' Korənt yaab nnə ya puoli bō ne wən nin u'yul jon' ni'bō. U t̄i baa' ne bi'yənm ḥa ḥmaake' u'bo. Bi'ni biba mənən yie ki ye wa yé Yesu ya tond. Pəl mə ya yənm ḥa ḥmaake' bi'bo. Nən bo ne wa wuɔke' bi'saan, ki liɛbe' Efəs ya du bō. U t̄i baa' ne ki kəle' kugbəntəku nin tinunsiir ki de' Tit wə ní t̄i de bə. Ku ya gənku bole' ne, nil ḥa bən ní tien' ma. Tit tuke kugbənku nnə uyo wà ki joh Korənt nnə, Pəl ya yənm ḥa də. Tit liɛbe' ní ki lá cende' Pəl Maseduənn ya du ni ne, ki təke' wə ki ye Korənt yaab tuo' u'gbər ki lèbre' bi'tetem, ne u'yənm ji duən' ne u kəle' kugbənku kuu kí de bə.

Kí cin liyul 1 kí t̄i baa iyul 7 Pəl len' ki fie' u'ba, ki ye u yé Kristo ya tond ne, ne ní yé u'bo lituonl ne. Ijənd nin kinunbənk tu' wə u'tuonl ni ki yəbe, ama u juun' ki teke' nən ke.

Kí cin iyul 8 kí t̄i baa 9 Pəl sureh Kristo yaab bà te Korənt ya du ni nnə be ní pu Kristo yaab bà te Yerusalem ni, ka ḥməbe niba nnə mipum nin tinimənt.

Kí cin iyul 10 kí t̄i baa 13 Pəl wuən' unil li ḥməbe mitetem mà, kí li yé Kristo ya tond ne. U ya bùol Kristo ya tond yé unil wà jiindeh u'ba tingi ki kpiendeh bitəb ne.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nε Uwien ya yíem bo. Min nin ti'ninjε Timote ne kieh kugbɔnku kuu tí de Uwien ya taanl yaab bà te Korent ya du ni nnɔ nin bà mɔ kε yé u'yaab ki te Akayi ya tinfεnm kε ni nnɔ. ² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo n̄ juoke nε, kí de nε uyenduən.

Ni'mɔ n̄ li duɔndeh ni'tɔb ya yεnm

³ Tí pèke mεn Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. U yé ti'Baa wà muɔh binib micecekm ki gbiekeh nε, ki yé Uwien wà duɔndeh binib ya yεnm isen kε ni. ⁴ U duɔndeh ti'yεnm ijend kε ni nɔ ti'mɔ n̄ li freh ki duɔndeh binib bà lεnh ijend kε ya bol ya yεnm kí nε tinbi mənɔn lεnh uyenduən wà u'saan nnɔ bo nε. ⁵ Nnɔ ne Kristo bo, ti lεnh ijend ki gbiekeh ma nnɔ wɔn Kristo bo ne Uwien duɔndeh ti'yεnm mɔ ki gbiekeh. ⁶ Ti te uyensaa ni la, ti nuunh ninbi ya yenduən nin ni'ñmεrm nε. Uwien duən' ti'yεnm nɔ ti'mɔ n̄ duən ni'yaam ní juun kí tuo ti jinh ijend yà nnɔ nε. ⁷ Nen bo, ti cinbe ki du ni'bo ki gbien', kime ti bεn ki ye tinbi nin ninbi taakeh ki jinh ijend ma nnɔ, ti li taan kí li ñmɔbe uyenduən mɔ nε.

⁸ Ti'yaabε, ta yíe ní li te ka bεn ki ye ijend là tu' te Asi ya tinfεnm ni. Ijend nnɔ nja là ñmɔbe fuul. I là faake' nin te cεen nε, ne ta ji là daan ki ye ti li lε limiel mənɔn. ⁹ Imɔn, tinbi mənɔn là maale' ki ye ti'kuum ya yo baa' nε. Ní là tien' nnɔ nɔ ti la ji n̄ li du ti'ba bo, ama tí li du Uwien wà mεkreh bitenkpiib nnɔ bo nε. ¹⁰ Wɔn ne ñen' te mi ya kubiεrm ni, ki tí li ñen te mi'ni mɔ. Imɔn, ti du wɔn bo nε ki ye u li ñen te len. ¹¹ Ni'mɔ toreh te len ne nin ni'kaare. Nnɔ ne

Uwien dienh tε mimɔnm kí ñε linigol ya kaare bo.
Nε tinbi bo binib bà yεbe mɔ li faare Uwien.

Nà cère' Pɔl pien' u'sεn ya jom

¹² Ti jebnh ti'ba nà bo si: ti ben ti'yεnm ni, ki ye ti ñmøbe mitetem mà nnø ñen' Uwien saan ne. Mĩ wien ne, ki cuube uñendun wuu ni, ni'ke tu nin ninbi bo. Uwien ya juokm ne cère' ti te nnø, na yé nisaalyεnfuom. ¹³ Ti kele' ne tigber tà ti'gbønt ni nnø, gber tuba ña te len ñø ní kàan ka ní fre kí bønde tu'tingi. Ne n teke' ki jin' ki ye ni li fre kí bønde tu'ke ya tingi ¹⁴ ten ni cin' ki bøndeh ma ki teh tinbi ne yé ni'jenjebn, ne ni'mø li yé ti'yε lidaali là Yonbdaan *Yesu li baa ní nnø.

¹⁵ N là ñmøbe mi ya dum ya bol ne ki cèkre' n'yεnm ní kpiε kí baa ni'saan ñø ní tí n le mimɔnm kí pukn. ¹⁶ N ñen' ni'saan la, n li jo Maseduønn ya tinfønm bó ne, kí tí n liebe ní ni'saan ñø ní de nni nà ke ciεke nni ní fre kí jo Sude ya tinfønm bó. ¹⁷ N cèkre' n'yεnm ní tien nnø ma nnø, ma tùøre' ki maale' ne-εε? Bii n cèkre' n'yεnm ní tien nà nnø yé unisaal ya yεnmaale ne, ñø ní ye nεn ne, kí liebe kí ye nεn ña ní? ¹⁸ Uwien yé umemøndaan ne. U ben ki ye ta tøkeh ne ki teh nεn ne, ki liebeh ki teh nεn ña ní. ¹⁹ Kime *Yesu Kristo Uwien ya Bijε wà min nin Silfεn* nin Timote là tøke' ne u'gber nnø ña teh nεn ne, kí liebe kí ye nεn ña ní. Ama u tuu ki cε ki teh nεn ne. ²⁰ Wøn bo ne Uwien là pùon' ki ye u li tien nà ke nnø tien'. Wøn bo mø ne ti teh «Ami» ki kpiεkreh Uwien. ²¹ Wøn Uwien ne cère' tinbi nin ninbi faa mitekjim ni kí ñε Kristo bo. Wøn ne gènde' te ki tien' u'yaab, ²² ki tien' u'diεku ti'bo, ki

* **1:19** Bi liebe' ki yih Silfεn ne Silas. Liike Itùon 15:22, 40.

cère' *Mifuonñaanm te ti'fèl bo. Nen ne wuən' ki ye ta n̄ lúo mimənm mà u bonde' mè ki ble' te nnə.

²³ Min wən, n taa' Uwien ne ki tien' n'mənkunl, n nen la, u la dàan nni. Ma là yé n̄ len tuba, tū n̄ saa ni'yənm ne. Nen ne cère' ma liebe' n̄ Korent ni. ²⁴ Na yé ti nuunh tí wəbn ne kí wuən ne ni li teke Uwien kí ji ma bo ne, kimε ni co mitekjim kenken ne. Ama ti nuunh tinbi nin ninbi n̄ taan kí sən η̄ n̄ li η̄məbe uyensōnge ne.

2

¹ Min cèkre' nà sə n'yənm ni: n̄ yé n li liebe n̄ ni'saan, n̄ yənm n̄ saa la, ma we n̄. ² Kimε min nin yul saa' n̄ yənm la, n̄ ji li le η̄me wə n̄ de nni uyensōnge? Na yé n saa' ninbi bà ya yənm nnə-ɔ̄? ³ Nen bo ne n tí là kèle' ne kugbənku kuba, kimε ma là yé n̄ baa n̄ yənm n̄ saa ninbi bà bi li de nni uyensōnge nnə bo. Nben ni'ke ya tetem. Nà li sōnge n̄ yənm nnə li sōnge ni'ke mə yaam ne. ⁴ N là kieh ne kugbənku nnə ma nnə, n̄ yənm η̄a là η̄me fiumu n̄, n̄ wi nni ki t̄i kende' ne n muəh br̄ibr̄. Nin nen ke η̄ ma là kèle' kugbənku bugben n̄ saa ni'yənm, n̄ la yé n̄ bende n yé ne ki t̄i kp̄e ma bo ne.

Wà bii' nnə, ni fère wə

⁵ Unil tien' uyensaa ya bonn la, na yé u saa' min baba ya yənm ne, u saa' ni'ke yaam ne. Ma yé n̄ len kí t̄i kende. Na li yé ni'ke mənən la, u saa' ni'ni biba yaam. ⁶ U ya daan wən, ni'ni bà yēbe kən' nin wə ma, n̄ dèkre ne. ⁷ Nen bo, ni ji bi li fère wə u'biil ne, kí duən u'yənm. Nnə η̄a n̄ la, u'yənm ji li saa kí t̄i kende ne. ⁸ Nen bo ne n sureh ne n̄ wuən wə kí ye ni yé wə. ⁹ Kimε n kieh ne kugbənku kuu ma n̄, n̄ yé n̄ diire kí liike ni boh tibont isen ke ni bii na boh

nε. ¹⁰ Ni fère' unil wà u'biil la, n'mo fère wɔ níno. N fère' wɔ u'biil ma nnɔ, na bi ciɛke min ní fère wɔ, ninbi bo ne n fère' udaan Kristo ya nun bó, ¹¹ ñɔ ki la de *Satan usen wɔ ní lere kí tuln tε, kime ti bən u maaleh ti'bo yà.

Pɔlyayɛnm saa' Trowas ya du ni

¹² N là jon' Trowas ya du bó ní tǐ tɔke Kristo ya gbemɔnmɔnt nε. Nin Yonbdaan de' nni usen ní sɔn lituonl bugben ma ke nnɔ, ¹³ n'yɛnm ña là dɔ, kime ma là laa' n'ninjɛ Tit. Nen bo ne n là cèbe' udu nnɔ yaab ki bure' Maseduɔnn ya tinfɛnm bó.

Yesu Kristo ne mòn' kifaake'

¹⁴ Tɔ, tí faare mən Uwien. Uyo ke u cèreh ti te binib bà wɔngeh ki teh u mòn' ki faake' ya cɛkl ni ne kí ñε Kristo bo. Kí ñε tinbi bo ne u cèreh binib bəndeh Kristo ya gber ni'ke saan. U'gber ya bəndm nnɔ te tɛn lefina wà ya nu ñme ki joh ni'ke saan nε.

¹⁵ Imòn, Uwien bo, ti yé Kristo ya lefina ne ki nu ki ñme. Bà pe miñmərm ya sən bo nin bà pe usen wà li cère be ní juore fənm ke ciih lefina nnɔ ya nu nε.

¹⁶ Lefina nnɔ yé biba bo mikuum ya nu nε, ki tukeh mikuum ki bāareh bε, ki yé bitɔb bo limiel ya nu, ki cèreh bi lənh limiel. Ñme li fre kí sɔn li ya tuonli? ¹⁷ Tinbi ña taah Uwien ya gber ya təkm ki teh ukpenkpende tɛn binib bà yεbe teh ma bo. Uwien ne sɔn' tε. Kristo bo ne ti tɔkeh wɔn Uwien ya gber u'nun bó, jɔknt ña te ti'fɛl bo.

3

Kujstiefɛnk ya tuonl

¹ Ni maaleh tí bie kí taa ti'ba kí wuɔn ne nε? Bii ni maaleh tí de ne tigbɔnt kí wuɔn kí ye ti yé *Yesu

ya tondb nε? Bii ni maaleh ninbi nε n̄ de tε tigbɔnt kí wuɔn kí ye ti yé bε, tεn binib biba teh ma bo? ² Ninbi nin ni'yul nε yé ti'bo kugbɔnku. Kugbɔnku nnɔ kele' ti'fɛl ni nε, nε unil ke bɛn kù, ki kaan' kù mɔ. ³ Imɔn, ni mɔnbe ki yé Kristo bo kugbɔnku nε kí n̄ε ti'tuonl bo. Kua kele' nin siem, kù kele' nin Uwien wà fuobe ya Fuoñaanm nε. Kua kele' tεnpenpen bo, kù kele' binib ya fɛl ni nε.

⁴ Kristo bo, ti ŋmɔbe mi ya dum nε Uwien ya nun bó. ⁵ Ta maale' ki ye ti li fre kí tien niba ti'tiema tuɔm bo, ama Uwien nε cèreh ti freh ki teh, ti teh nà. ⁶ Wɔn nε de' tε mituɔm ki cère' ti yé kujɔtieffènku ya tonsɔnb. Kujɔtieku nnɔ ɳa n̄en' Moyis kele' *yiko wà nnɔ, kù n̄en' *Mifuoñaanm nε. Kimε *yiko bàareh nin mikuum nε, nε *Mifuoñaanm dienh limiel.

⁷ Yiko nnɔ là kele' itεnpenpen bo nε, ki ŋmɔbe Uwien ya kpiɛke, ki cère' Moyis ya nun bó windeh. Israyel yaab ɳa là li fre kí liike u'nun bó kí n̄ε ukpiɛke nnɔ bo. Ama ukpiɛke nnɔ ɳa wuɔkreh. Nì yé *yiko wà bàareh nin mikuum ya tuonl là ŋmɔbe u ya kpiɛke la, ⁸ bε li tien *Mifuoñaanm ya tuonl ya kpiɛke ɳa n̄ cεn nnɔ? ⁹ Lituonl là bo Uwien li bu kí biin binib ŋmɔbe ukpiɛke la, bε li tien lituonl là li cère wɔ n̄ bù binib bigbɛmɔndɛnb ɳa n̄ li ŋmɔbe kí cεn nnɔ? ¹⁰ Nen bo nε ukpiɛke wà là windeh uyo bo nnɔ ɳa yé bonn fɛnfennɔ ya kpiɛke wà ɳa ŋmɔbe u ya tɔ nɔ bo. ¹¹ Nì yé nà ɳa wuɔkreh ŋmɔbe ukpiɛke la, bε li tien nà tuu ki te ɳa n̄ li ŋmɔbe ukpiɛke kí cεn n̄en-i?

¹² Ti du li ya dɛndɛnl bo nε ki ŋmɔbe lifɛl. ¹³ Ta teh tεn Moyis là teh ma bo. U là pibndeh u'nun bó ɳɔ Israyel yaab la lε ukpiɛke wà windeh ka n̄ wuɔke

nnə ya gbenm nε. ¹⁴ Ama bi'yεnm juore' ki liibe nε. Haali nin dinnə bi kàanh Kujɔtiekpaku ya gbənku la, nà là llieke bi'nun bó nnə bie ki te nε, na lèkre'. Kristo ḥa, uba ḥa n̄ fre kí lèkre nε. ¹⁵ Imɔn, haali nin dinnə bi kàanh Moyis ya gbənt la, n̄ te ten niba nε cùube bi'yεnm bo. ¹⁶ Ama unil pekreb' ki paan' Yonbdaan bo nε la, u'yεnm li cibre. ¹⁷ Kimε Yonbdaan yé *Mifuoñaanm nε. Nε Yonbdaan ya Fuoñaanm te nà saan la, liwiel nε te ni'saan. ¹⁸ Tinbi bà ke niba ḥa ji llieke ti'nun bó nnə, ti te ten kinunliik nε bi likeh ki lənh Yonbdaan ya kpiɛke windeh ma bo. Nε wɔn wà yé *Mifuoñaanm nnə lèbreh tε ki cèreh ti nεngreh wɔ, ki lənh ukpiɛke u yεbreh ki joh.

4

Uwien taa' u'faal ki ɲukn' tinbi bà yé isənceb nnə nε

¹ Uwien ya nimɔnt bo nε u taa' u'tuonl ki ɲukn' tε. Nen bo nε ti'gbənen t̄ ɲendeh. ² Ama ti wiε' itùon yà yé libənbənl ni ya tùon ki ɲməbe ifε nnə. Ta taah cekn ki lereh nib, ka lèbreh Uwien ya gber ye ma. Ama tinbi təkeh tigbəmɔnt baba nε n̄ wien. Nnə nε unil ke li du ti'bo Uwien ya nun bó. ³ Nε n̄ yé ti təkeh tigbəmɔnmɔnt t̄ nnə ya tingi bie ki buɔ la, tu'tingi buɔ bà juonh fənm nnə bo nε. ⁴ Bi yé binib bà ḥa teke' Kristo ki jin' nε. *Satan wà yé uŋendun wuu ya wien nnə nε libe' bi'yεnm ki cère' ba lənh tigbəmɔnmɔnt ya wenwenku. Kuwenwenku nnə wɔngeh Kristo wà yé Uwien ya nennənku nnə ya kpiɛke nε.

⁵ Tɔ, ti təkeh nε tigber t̄ nnə ḥa lienh tinbi bo, t̄ lienh *Yesu Kristo bo nε ki teh wɔn nε yé

Yonbdaan. Tinbi bən wən, ti təkeh nε ki teh ti yé ni'tonsənb ne wən *Yesu bo. ⁶ Kime Uwien wà là ye: «Kuwenwenku ní wende licinfiunl ni nnə», wən ne wende' ti'fèl ni ŋɔ tí bende u'kpiɛke wà windeh [Yesu] Kristo ya nun bó nnə.

⁷ Tinbi bà yé isənceb nnə, Uwien taa' u'gbemənmənt tà yé lifaaciənl nnə ki ŋukn' tinbi nε. Nən ne wuən' ki ye mituəm mà ŋa ŋməbe mĩ kpε nin bà nnə ñen' Uwien saan nε, ma ñen' tinbi saan. ⁸ Bi pəbeh te isən kε ni nε, ama ba freh ki məreh te. Ti te iyənben ni, ama ti tuu ki ŋməbe lidəndənl nε. ⁹ Bi bùuh te, ama ba nəndeh te. Bi gbòbreh te, ama ba freh ki gbendeh ti'gbər. ¹⁰ Uyo kε ti jinh *Yesu là jin' ijənd yà u'kuum ni nnə ne ti'gbən ni, ŋɔ nè ní wuən kí ye u'fuobm mə te ti'ni. ¹¹ Imòn, *Yesu bo, mikuum tuu ki kpàakeh te ne ti'fuobm ni uyo kε ŋɔ nè ní wuən kí ye u'fuobm te ti'gbənənt tà li kpo nnə ni. ¹² Nnə ne mikuum benh nin tinbi, ne ninbi lenh mifuobm.

¹³ Tə, nà kəle' *Uwien ya gbənku ni nnə ti'mə teke' nən ne ki jin'. Ní kəle' ki ye: «N teke' ki jin' ma nnə, ne ki len'». Ti'mə teke' ki jin' ma nnə, ne ki lienh. ¹⁴ Imòn, ti bən ki ye Uwien wà məkre' Yonbdaan *Yesu nnəli məkre ti'mə tí li te nin *Yesu wə ní taa tinbi nin ninbi kí jo u'ba saan. ¹⁵ Ninbi bo ne i ya jənd kε tu' te, ŋɔ Uwien ya mənm ní li yəbreh ki joh, kí cère binib bà yəbe ní li tūreh ki faareh wə, ki kpiɛkreh wə.

Kí li fuobe mitekjim bo

¹⁶ Nən bo ne ti'gbənənt ŋa ŋendeh. Ti'gbənənt jinh ki joh mənən la, ti'yənm ni wən, ti fəndeh ne daan kε daan. ¹⁷ Kime fənfennə ya jənd ŋa yé bonn nà kpiɛke ti'bo, ka wuəkreh mə. Ama ʃ bondeh te

tí le ukpiéke wà yεbe ka tī ñmøbe u kpe nin bà, ki li tuu ki te mø ne. ¹⁸ Tinbi ña tønge bi lènh tibont tà, ama ti tønge ba lènh tà ne. Kime bi lènh tà nnø ña wuøkreh, ne ba lènh tà nnø, tun tuu ki te ne.

5

¹ Tɔ, ti bɛn ki ye ti fuobe nin tigbenent tà kitink kiε bo nø te tøn lininbonl ne. Lininbonl nnø lá bere' la, ti ñmøbe iden yà li tuu ki te Uwien bonde' yí ki ble' te paaki bó. Wøn Uwien ne men' iden bugben, na yé nil ne men' yí. ² Ti laan te kitink kiε bo ma nø, ti jèndeh ne ki dunh, tī'nun móñ tī le iden yà te paaki bó nnø kí kɔ. Iden nnø te tøn liliérø ne tī taa kí gole. ³ Ti gole' liliérø nnø la, ta ji li te ñil. ⁴ Ti'gbenent laan te tøn lininbonl kitink kiε bo ma nø, ti dunh tøn ti tuke litukl ne lì kpiéke nin te. Na yé ti yíe tī dàan ti ñmøbe tigbenent tà kitink kiε bo nø ne, ama ti nuunh ti li le tigbenent tà paaki bó nnø ne ní pibn tu'bo ñø mifuobm ní fuøbe kí ñen nà li kpo tu'ni nnø. ⁵ Uwien nin u'yul ne bonde' te nén ke. U de' te *Mifuoñaanm ma nnø ne wuøn' ki ye ta ní lúo mimønm mà u bonde' mè ki ble' te nnø.

⁶ Nén bo ne ti ñmøbe lifèl uyo ke. Ama ti bɛn ki ye ti laan ñmøbe ti'gbenent tà kitink kiε bo nø, ti te kucènku ne, ka neke Yonbdaan den. ⁷ Kime mitekjim ne pekreh te, nà yé ti lènh nà ne pekreh te. ⁸ Imøn, ti ñmøbe lifèl, ki bi yíe tī dàan tuu ya gbenent ne kí jo kí li te Yonbdaan saan. ⁹ Ama ti juore' ki ñmøbe tigbenent tuu nø bii ti dàan' tù la, tī'nun móñ nà bo si: tī sønge Yonbdaan ya yεnm ne. ¹⁰ Kime ní kpe ti'ke ní sere Kristo ya nun bó ne, wø ní bu te tibuur kí cère unil ke ní le u kpe nà kí ñe

u tien' nà kitink kiε bo. Ní yé nà mən bii nà bre ne la.

Kristo ne taan' binib nin Uwien buñəbu

¹¹ Ti ben Yonbdaan ya bom yé nibonn nà. Nen bo ne ti sureh binib bε ní tuo u'ñəbu bó. Uwien bən te mənmənm; n du ki ye ní'mə ben te mənmənm ni'fəl ni. ¹² Ta nuunh tí liεbe kí taa ti'ba kí wuən ne, ama ti yíe ní lε ni li ní nà bo, kí li jebnh ní'ba kí nε tinbi bo ne. Nen bo, ni li fre kí jiin binib bà jebnh bi'ba upaan bo ya bont bo, ki dāandeh nà te lifəl ni nnə bo. ¹³ Ní yé ti sənh liwaartuonl ne la, ti sənh ki dienh Uwien ne. Ti tí sənh liyənfotuonl ne la, ti sənh ki dienh ninbi ne. ¹⁴ Kristo ya yíem ne sureh te ki cère' ti ɣməbe yii ya yənmaale. Yin si: unibaab ne teke' binib kε ya kuum ki kpo'. Nen bo, unil kε taan' ki kpo' nin wə ne. ¹⁵ U teke' bi'kε ya kuum ki kpo' ɣə nè ní wuən kí ye bà fuobe ɣə ji fuobe ki de' bi'ba, ama bi fuobe ki de' wən wà teke' bi'kε ya kuum ki kpo', ki məkre' bitənkpiib ni nnə ne.

¹⁶ Nnə ne, nε fənfənnə kí li joh ta ji li bùh nib unisaal bùh binib ma bo. Ní yé uyo uba ti là bùh Kristo unisaal bùh binib ma bo mənən la, ta ji bùh wə nnə. ¹⁷ Nen bo ne unil yé Kristo yə la, udaan ji yé unifaan ne. Nibonkpaann gben'-a! Nibonfənn ne ji te. ¹⁸ Nen kε nən' Uwien saan ne. Wən ne cère' tinbi nin wən taan' buñəbu kí nε Kristo bo, ki de' tε lituonl ki ye tí təke binitəb bi'mə ní taan wə buñəbu. ¹⁹ Imən, Kristo bo Uwien cère' uŋəndun ya nib nin wən taan' buñəbu. Wa ji tuuke binib ya biil. U de' tε lituonl ki ye tí təke binitəb bi'mə ní taan wə buñəbu ne.

²⁰ Ti se Kristo ya taal ni ne ki təkeh ne tigber tuu, ne kí nε tinbi bo Uwien nin u'yul ne lienh ne. Ti

gbáanh nε nε, Kristo ya yel bo, taan mεn nin Uwien buñøbu. ²¹ Kristo ña là tien' biere iba nin itø. Uwien là tun' wø ti ya biere nε, ñø kí ñε wøn bo, Uwien ní bù te bigbemònðenb.

6

¹ Ti te ki sɔnh Uwien ya tuonl ma nnø bo nε ti sureh nε, ni la cère ni laa' bupaabu bùa u'saan nnø ní juore fεnm. ² Kimε ní kele' *Uwien ya gbønku ni ki ye:

«Uyo wà ní kpε nnø
nε n teke' a'kaare.
Minjmerm ya daali,
nε n tore' ñε.»

Tø, ní ji kpaan' uyo sø, minjmerm ya daali sø.

³ Ta yíe ti teh nà ní tuln uba Uwien ya sεn ni ñø uba ní len ti'tuonl bo fenfεnm nε. ⁴ Ama tibont ke ni, ti wøngeh ki teh ti yé Uwien ya tonsønb nε, ki ñmøbe kuminku ki gbien' ijend nin liwøbl nin iyεnbøn ni. ⁵ Ti tuo' tipuør nin lipøkl nin binib kpreh ti'bo ma nin kujiinku ke ya bol, ki père' migùønm, ki wøln' mikønm. ⁶ Nin nεn ke ñø ti'tetem wien nε. Ti ñmøbe mibεnm Uwien ya sεn bo, ki ñmøbe liyεnguol, ki teh tinimønt. *Mifuoñaanm te nin tε, ti yíe binib imønmøn, ⁷ ki kpaandeh tigber tà yé tigbemønt, Uwien ya tuøm te nin tε. Ti taah tigbemønt nε ki teh tijekønwønt, ki ñih ki guønh. ⁸ Biba kpiøkreh tε, nε bitøb yuøndeh tε. Biba sukreh tε, nε bitøb pøkeh tε. Bi yih tε bitonnøndenb ama ti yé bigbemònðenb nε. ⁹ Bi teh tøn ba bøn tε nε, ama kí nín bøn tε kein. Bi likeh tε tøn ti kpo' ñø, ama ti nín fuobe nε. Bi ñih tε, ama ba kuuleh tε. ¹⁰ Bi saah ti'yεnm, ama ti'yεnm tuu

ki sɔ̄nge nɛ. Bi maaleh ki teh ti yé bijiinb nɛ, ama tinbi nɛ cèreh bà yɛbe lənh lifaal. Bi maaleh ki teh ta ŋməbe niba nɛ, ama ti nín ŋməbe ni'kɛ.

¹¹ Ninbi Korent yaabe, ta ŋmìere' nɛ gber tuba, ti yíe nɛ nin ti'fèl ke nɛ. ¹² Ti ya yɛnm pɛ ni'bo cɛen nɛ, ni ya yɛnm nɛ ŋa pɛ ti'bo. ¹³ Ni'mo n̄ tien nnɔ́ kí jiin te. Ni'mo n̄ cère ni'yɛnm n̄ li pɛ ti'bo. Ni te tɛn n'tiema bumu ma nnɔ́ nɛ cère' n len' nɛ nnɔ́.

La teh men ten bà ŋa pɛ Wien bo

¹⁴ La taa mɛn ni'yul kí kpele bà ŋa teke' Uwien ki jin', kime ninbi nin bɛn ŋa n̄ fre kí li tɛ gber. Nà cu-ube nin nà ŋa cuube li fre kí taan-ii? Kuwenwenku nin licinñunl li fre kí taan-ii? ¹⁵ Kristo nin *Satan li fre kí kpaan buñəbu-uu? Wà teke' Kristo ki jin' nin wà ŋa teke' wɔ́ ki jin' tɛ tigber-ii? ¹⁶ Uwien ya duku nin ibule tɛ-ee? Ne tinbi nɛ yé Uwien wà fuobe ya duku. Wɔ́n Uwien nɛ len' ki ye:

«N li te bi'siik ni nɛ ki cuonh nin bɛ,
ki li yé bi'Wien,
nɛ bɛ n̄ li yé n'nib.»

¹⁷ Nɛn bo nɛ Yonbdaan liebe' ki len' ki ye:
«Nɛ mɛn bi'ni kí jende bɛ.
La mɛ mɛn jøknt ya bont,
ŋɔ́ n̄ teke nɛ.»

¹⁸ Wɔ́n Yonbdaan mituɔ́m ke ya daan tí len' ki ye:
«N li yé ni'Baa,
nɛ ní li yé n'bijiɛb nin n'bisiɛb.»

7

¹ N'jøtiebɛ, Uwien là pùon' tinbi nɛ tu ya bont ke. Nɛn bo cère mɛn tí n̄en nà ke yé tijøknt ti'gbenent nin ti'fèl ni, kí cère Uwien n̄ tien tɛ u'yaab kí t̄i gben, tí li boh wɔ́.

Polyayenm sōnge Kristo yaab bā te Korent ni nnō bo

² Li ñikndeh mēn ni'yēnm ñ li pē ti'bo. Ta bii' uba, ka tuln' uba, ka lere' ki jin' uba ya bonn. ³ Na yē n nuunh ñ biin ne, ne ki lienh nō. Kime n kpie' ki len' ñɔ ki ye ti fuobe-ee, ti kpo'-oo; ti'yēnm pē ni'bo ne. ⁴ N du ni'bo ki gbien'. Ninbi ne yē n'bo ijēnjebn. N'yēnm dō cēen ne. Ti'jend kē ni n'yēnm sōnge cēen ne.

⁵ Tō, ti tī baa' Maseduɔnn ya tinfēnm ni ma, ta laa' fuorl, ama ti jin' ijēnd kē ya bol ne len. Ikònkkòn là jebe' te ni'ke saan ne, ne bujewaanbu mō coh te. ⁶ Ama Uwien wà dienh binib bā ya yēnm saa' uyēnduɔn nnō cère' Tit baa', ne ti'yēnm duɔn'. ⁷ Na yē Tit ya baam baba ne duɔn' ti'yēnm. U tōke' te ki ye u laa' uyēnduɔn wà ni'saan nnō mō duɔn' ti'yēnm ne. U tōke' te ki ye ni'nun móñ ní tí ñ le nni, ne ni ke tinunsiir bo, ki ye ni'nun móñ ní sere n'ciek bō. Nēn ke ne cère' n'yēnm tūore' ki sōnge' ki gbien'.

⁸ Ní yē n là kele' ne kugbōnku kùa nnō saa' ni'yēnm móññā la, ma là gbiende' ku'kēlm bo. Ama n là gbiende' kù saa' ni'yēnm ma nnō bo ne. Imòñ, n là gbiende', kime n là laa' kù saa' ni'yēnm ama ni'yēnsaa nnō ñā wuɔke'. ⁹ Ama fēnfēnnō n'yēnm sōnge'. Na yē n'yēnm sōnge' kù cère' ni'yēnm saa' ma nnō bo ne. Ama n'yēnm sōnge' ni'yēnsaa nnō cère' ni lèbre' mitetem ma nnō bo ne. Uwien ne cère' ni'yēnm saa'. Nēn ne wuɔn' ki ye ta tien' ne nà bre. ¹⁰ Kime uyēnsaa wà sōnge Uwien ya yēnm cèreh unil lèbreh mitetem ne ki lēnh limiel. U ya yēnsaa ñā kpe wù ñ li wi nil. Ama uyēnsaa wà ñā cèreh nil lèbreh mitetem bàareh nin mikuum ne. ¹¹ Ni'yēnsaa nnō sōnge' Uwien ya yēnm ma nnō, na

laa' ní tì fɔre' ma bo-oo! Na laa' ni ji teh ni bi li tien nà tonm-ii! Na laa' ni'yenm ji saah ni'tùonbiere bo, ni gbiendeh-ee! Na laa' ni ji fenge ibiere ya tienm-ii? Na laa' ni'nun móñ ní tì ní le nni-ii? Na laa' ni'nun móñ ní sere n'ciék bó-oo? Na laa' ni ji nuunh unil sɔn' itùonbiere la, ní dere u'tub-ii? Ni teh nnø ma nnø, ní wuøn' ki ye na te tigber nnø ni nε.

¹² N là kèle' ne kugbønku ma nnø, na yé wà bii nnø bo, ka yé u bii' wà nnø mø bo ne n kèle' kù. Ama n là yé ní wuøn ninbi bugben Uwien ya nun bó, kí ye ni'nun móñ ní li se ti'ciék bó ne. ¹³ Nen ne duøn' ti'yenm.

Na yé nen baba ne duøn' ti'yenm. Ni là cère' Tit ya yenm dø, u ñmøbe uyensønge ma nnø ne cère' ti'yenm ti liøbe' ki sønge' ki pukn'. ¹⁴ Ní yé ninbi bo n jøbn' n'ba u'saan waamu la, na cuo' nni fe. Ti tuu ki tøkeh ne tigbemønt ma nnø, nen ne wuøn' ki ye ninbi bo, ti jøbn' ti'ba Tit saan ma nnø ti ñmøbe imøn ne. ¹⁵ U lá tiøre' ni'ke là boh wø ma bo, ki teke' wø kucènku mønmønm, ki seln' wø ma bo la, u tøreh ki yé ne ki pukndeh ne. ¹⁶ N'yenm sønge' ki gbien', kimø n du ni'bo isen ke ni ne.

8

Pøl sureh Kristo ya táan yaab bø ní tore bi'tøb bå te Yerusalem bó nnø

¹ Ti'yaabe, ti yé ní bønde Uwien tien' Kristo ya táan yaab bå te Maseduønn ya tinfenm ni mimønm mà nnø ne. ² Ijønd tu' bø na ñmøbe fulama bi juore' ki te uyensøngcien ni ne. Nin bi'jiint yøbe ma ke nnø, bi de' mipum nin tinimønt ní yøbe. ³ Bi de' bi'tuøm kpø ma bo ne. N li fre kí kun imøn kí

ye bi de' ki gèbre' bi'tuəm ya biən mənən. Bi cèkre' bi'yənm ne ki de', ⁴ ki tuu ki cε ki teh tí cère bi'mə ya pum ní li te mipum mà li tore Uwien ya nib bà te Yerusaləm bó nnə ni. ⁵ Bi tien' ní tī gèbre' ti là daan bε ma bo mənən. Bi kpiε' ki taa' bi'ba ki de' Yonbdaan ne, ki yaan ki taa' bi'ba ki de' tī'mə Uwien yíe ma bo. ⁶ Nən bo ne ti gbáan' Tit wə ní tukre u là cin' mipum ya tuonl là ní'saan nnə kí tī gben lè. ⁷ Niba ŋa pɔ're' ne isen ke ni, kime ni ŋməbe mitekjim, ki ben ki lienh, ki ŋməbe mibənm, ki teh ni bi li tien nà ke ya bol tonm, ki ŋməbe miyíem mà ti là wəkn' ne mè nnə. Mipum ya sən ni mə, wuən mən kí ye ni ŋməbe tinimənt.

⁸ N lienh ma nə, na yé n wəbndeh ne ne, ama n yíe ní bende Uwien ya nitəb ya nun món be ní de mipum ma bo ne. N tien' nnə ŋə ní liike ni'mə ŋməbe miyíem imənmən bii na ŋməbe ne. ⁹ Kime ni ben ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya nimənt kpe ma bo. U là yé ufāadaan ne. Ninbi bo ne u tien' u'ba ujiin, ŋə u'jiint nnə ní cère ní tien bifàadənb. ¹⁰ N ŋməbe iyənmaale yà sə tigber tuu bo. Iyənmaale nnə yé ni ya kpele ne. Yin si: na yé ni là kpiε' ki de' mipum baba ne, ninbi ne là kpiε' ki caan' mipum nnə ya gber libinl là gèbre' nə. ¹¹ Tə, fənfənnə, níkn men kí sən lituonl nnə kí tī gben lè ní'tuəm kpe ma bo. Ni là caan' uyo wà ki ye ni li sən lè nnə, ni là cèkre' ní'yənm ne. Nən bo, li ŋməbe men i ya yənmaalbaabe kí sən lè kí tī gben. ¹² Kime unil ŋməbe iyənmaalmənmən wə ní pu la, Uwien li teke u'pum nnə u'yənmaalmənmən nnə bo ne, wa ní tənge mì yεbe bii ma yεbe. ¹³ Na yé ní pipre ni'bonn ke kí de bitəb ŋə kí li cεknh ne. Ní mən ni'kε yaam

ń li kpε nε. ¹⁴ Kime fεnfennə ni ȱməbe ki gbien' ma nnə, n̄i mən n̄i tore b̄a ȱməbe nε. Ni'mo lá luo'la, bi'mo ȱməbe ki gbien' la, bε ń tore nε. Nnə nε ni'ke yaam li kpε. ¹⁵ Tən n̄i kəle' ma *Uwien ya gbənku ni ki ye:

«Wà là laa' n̄i yεbe
 ȱa là jin' ki gbele'.
 Wà mə là laa' waamu
 mə ȱa là jin' n̄i pɔ're' wɔ.»

Bi sən' Tit nin u'təntəknlieb Korent ya du bō

¹⁶ Tə, t̄i faare mən Uwien nin u cère' Tit mə ya nun món ni'gber bo ma nnə bo. ¹⁷ Ti t̄ike' Tit wə ń jo ni'saan nε u tuo'. Na yé u tuo' baba nε, u'nun là món wə ń jo ni'saan nε, nε u cèkre' u'yεnm wə ń jo. ¹⁸ Ti li cère ti'ninjε uba mə ń t̄ike nin wə kí jo ni'saan. Kristo ya táan yaab ke p̄keh ti'ninjε nnə ne kí ńe u sən' lituonl là tigbəmənəmənt ya t̄okm bo nnə. ¹⁹ Na yé nən baba bo, Kristo ya táan yaab mənən gənde' wən nε wə ń t̄ike nin t̄e t̄i taa bi taan' mipum mà nnə kí jon Yerusaləm. Ti li sən lituonl bugben kí kpiéke Yonbdaan nε, kí wuɔn kí ye ti ȱməbe miyíem t̄i tore binib. ²⁰ Bi taan' mipum mà kí ȱukn' t̄e nnə yé ilikcəncien nε. Ta yé uba ń lá suke t̄e ilike nnə ya sən ni. ²¹ Kime na yé ti nuunh t̄i li teh n̄a mən Yonbdaan ya nun bō baba nε, ti nuunh t̄i li teh n̄a mən binib ya nun bō mə nε.

²² Ti sən' ti'ninjε utə mə wə ń t̄ike nin b̄a joh ni'saan nnə. Isen ke ni nin itùon ke ni, ti laa' u'nun món binib ya torm bo. Fεnfennə u du ni'bo ki gbien' ma nnə nε u'nun ji t̄uore' ki món wə ń jo ni'saan. ²³ Tit wən yé n'təntəknlie nε, ki yé n'tonsəntə ni'saan. Ti'ninjieb bən yé Kristo ya táan

ya tondb nε. Bi sɔnh bε ní kpiεke Kristo nε. ²⁴ Nεn bo, wuɔn bε mεn kí ye ni yíe bε, nɔ Kristo ya tάan yaab ke ní bεnde kí ye ti jεbnh ní'bo usεn wà bo nnɔ yé imɔn nε.

9

Uwien yie unil wà punh nin iyεnmaalmənmən nε

¹ Mitorm mà ni li tore Uwien ya nib nnɔ wɔn, na ji ciεke ní kεle nε gbɔnku. ² Kime n ben ní'nun móñ binib ya torm bo. N là jεbn' n'ba ni'bo Maseduɔnn ya tinfεnm yaab saan u ya sεn ni nε, ki tɔke' bε ki ye Kristo yaab bà te Akayi ya tinfεnm ni nnɔ là bonde' nɔ bε ní de mipum haali libinl là gεbre' nɔ. Ni'nun là móñ binib ya torm bo ma nnɔ nε saake' bà yεbe ya gbεnεnt. ³ Nεn bo nε n sɔn' ti'ninjiεb biε ni'saan nɔ n jεbn' ní'bo usεn wà bo nnɔ la juore' fεnm. Li yé mεn binib bà mənbε ki bonde' ki gben' tεn n là len' ma bo. ⁴ Na tien' nnɔ, ki cεrε' Maseduɔnn ya tinfεnm yaab tɔke nin nni ki baa' ní'saan ki laa' na bonde' ki gben' la, ti du ní'bo usεn wà bo nnɔ li yé ti'bo ifε nε, ma yíe ní ye i li yé ní'yí nε. ⁵ Nεn bo nε n maale' ki ye ní kpe ní cεbe ti'ninjiεb bε ní liere tε kí baa ní'saan kí tore nε, ní taan mipum mà ninbi nin ní'yul là pùon' ki ye ni li de mè nin tinimɔnt nnɔ. Nnɔ nε bi li bεnde kí ye ni cεkre' ní'yεnm nε ki de', na yé fiem.

⁶ Bεnde mεn kí ye: wà bule' waamu la, u lá li ce waamu nε. Wà bule' ní yεbe la, u lá li ce ní yεbe nε. ⁷ Wà ke ní de u cεkre' u'yεnm wɔ ní de ma bo. U la de nin uyεnsaa, ki la cεrε nè ní li yé u'bo liwɔbl mɔ. Kime Uwien yíe wà dien h ní lifεsɔngl nε. ⁸ Nε u nɔmεbe mituɔm wɔ ní de nε mimənm kε ya bol kí

gbien, ñø ní tien nà kε ciëke nε uyo kε isen kε ni, kí li biε ki ñmøbe ki gbien', kí fre kí tien tinimònt kε ya bol. ⁹ Tén ní kèle' ma *Uwien ya gbønku ni ki ye: «U punh bijiinb nin tinimònt nε, nε u'nimònt ña ñmøbe gbenm».

¹⁰ Uwien wà dienh ukpaal tibonbuor, ki dienh wø tijier nnø, wøn nε li de ni'mø tibonbuor kí cère tù n pøre, kí cère ni'nimòntùon n yøbre kí gbien. ¹¹ Uwien li cère ní li ñmøbe ki gbien' isen kε ni, kí li teh tinimònt kε ya bol. Nnø nε ti taah ni'pum ki tì dienh binib bà nnø li faare Uwien. ¹² Kime ni sønh mitorm ya tuonl là nnø ña cèreh Uwien ya nib lènh nà pøre' bø baba, lì cèreh binib faareh Uwien mø ki yøbe nε. ¹³ Ni'tuonl nnø wuøn' ki ye ni boh Kristo ya gbemønmønt tà ni tøkeh tù binib kε ya nun bø nnø, ki taakeh ni ñmøbe tibont tà nin tinimònt ki toreh bøn nin binitøb kε. Nøn bo nε bi bønde' ki ye ni sønh lituonl là nnø ñmøbe kpøle nε ki kpiøkreh Uwien. ¹⁴ Bi kàareh ki dienh nε, ki wøngeh ki teh bi yé nε ki gbien' kí ñø Uwien juoke' nε ki gbien' ma nnø bo. ¹⁵ Tí faare mën Uwien u'paabu bùa ña ñmøbe bù kpøe nin bà nnø bo.

10

Pøl kønh u'ba bo

¹ Min Pøl, n ye n niire nε ne: ni'ni biba lienh ki teh n te ni'saan uyo wà la, ma kaabe, nε ma lá neke nε la, n ji yé ukaajø-a! Kristo ya yønguol nin u'nimònt bo nε n tøkeh nε ki teh: ² N faare' nε nε, la cère mën n lá baa ni'saan la, ní wuøn nε kí ye n yé ukaajø. Ama binib bà maaleh ki teh ti ñmøbe minisaaltetem nε ki sønh nnø, n li wuøn bøn kí ye n yé ukaajø. ³ Imøn, ti yé binib nε ama ta mòh nin

nisaaltuɔm. ⁴ Kime ti ɲməbe tijekɔnwɛnt tà nnɔ ɲa ñen' nisaal saan, tù ñen' Uwien saan ne ki ɲməbe mituɔm. Ti taah tu ya tuɔm ne ki gbendeh nà kε ɲməbe mituɔm ya gber, ki cèreh bitonnɛndɛnb ya yɛnmaale juonh fɛnm, ⁵ ki gbendeh nà kε yé tigbengt ya bonn ki piendeh binib bi la bende Uwien nnɔ ya gber, ki lèbreh unil kε ya yɛnmaale wɔ n̄ li boh Kristo. ⁶ Ni t̄ laa' uyo wà ni boh Kristo ki t̄ gben'la, ti li d̄re wà kε ɲa boh wɔ ya tub.

⁷ Li likeh m̄en tibont tu'donbó. Unil du u'ba bo ki ye u yé Kristo yɔ la, wɔ n̄ taa kí ble u'yul ni kí ye u yé Kristo yɔ la, t̄'m̄o yé Kristo yaab ne. ⁸ Yonbdaan de' te ticient tí cère ni'cɛkl n̄ kpére ne, wa ye tí bere lè. N̄ yé n p̄keh n̄'ba ticient nnɔ bo n̄ t̄ kende' waamu mɔnɔn la, na coh nni fe. ⁹ Ma yie n̄e n̄ li naan ten n nuunh n̄ fènde ne ne kí ñe tigbɔnt tà n kieh ne tù nnɔ bo. ¹⁰ Kime biba lienh ki teh n kieh mimaam mà tigbɔnt ni nnɔ faa ne ki cɔkreh binib, ama n jilá te bi'nila, n yé ujiin ne, ki lienh gbefɛnm. ¹¹ Wà kε lienh nnɔ n̄ li ben kí ye ta n̄eke ni'saan ki kele' tigbɔnt ni ki ye ma la, ti tí lá baa' m̄o la, ti li tien nnɔ ne.

¹² Ta tuo' tí taa ti'ba kí n̄enge binib bà wɔngeh bi'ba nnɔ, ki niireh nin tí gɛkn nin bε. Ba ɲməbe yɛnm. Bi taah bi'ba ne ki teh kunennɛnku, ki liebe' ki taah bi'ba ki kpàandeh kù. ¹³ Tinbi ben wɔn, ta n̄ li jebnh ti'ba kí t̄ kende. Ti li jebn ti'ba ki t̄ kpaan' Uwien sien' te tí sɔn kí kpaan nà saan nnɔ ne. Wɔn ne cère' ti baa' n̄'m̄o saan. ¹⁴ Ti là baa' n̄'saan ma nnɔ ta gɛbre' t̄'bien. Ti là kpaan' Uwien sien' te nà saan ne. Tinbi ne cinbe ki kpiɛ' ki baa' n̄'saan ki t̄oke' ne Kristo ya gbemɔnɔmɔnt. ¹⁵ Ta n̄ gɛbre t̄'tuonl ya bien kí t̄ n̄ li jebnh ti'ba bitɔb yaal

bo. Ama ti daan ki ye ni li kpére mitekjim ni. Nnɔ ne ti li sɔn itùon n'i'ni yè ñ li yεbe. Ama ta ñ gèbre Uwien sien' ki ye tí sɔn kí kpaan nà saan. ¹⁶ Ti li joh idu yà tɔ ni'yu bo ni, ki tɔkeh binib tigbemɔnmɔnt, ta ñ jo bitɔb sɔn' nà saan, kí li jebnh ti'ba bi'tùon bo. ¹⁷ Ñi kcle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Unil ye wɔ ñ wuɔn u'ba la, wɔ ñ wuɔn u'ba Yonbdaan bo.» ¹⁸ Na yé Yonbdaan ya yεnm sɔnge unil wà pèkeh u'ba bo ne, wɔn Yonbdaan pèkeh wà la, u'yεnm sɔnge wɔn bo ne.

11

*Pəl nin bà taah bi'ba ki teh Yesu ya tondb nnɔ ya
gbεr*

¹ Tɔ, ni bi tuo' la, ní cèbe nni ñ len nin ne mijɔrlenm waamu. Níkn men kí tuo. ² N yíe ne cεen ne, ka sè ni'bo tɛn Uwien ña sè ni'bo ma. Kime ni te tɛn ujεfaan ne ñ taa ne kí pun ujε uba kpein, wɔn si Kristo. Wɔ ñ teke ne tɛn ujεfaan wà ña bɛn jε fiebu. ³ Ama n fεnge nibonn niba ne. Nen si: uwε là taa' ucekn ki lere' Efα ma nnɔ, bi la lá taa gbefenfεnm uba kí lèbre ni'yεnmaale kí saa ni'tetem mà cuube ni la ji ñ li pε Kristo bo ni'donbó ne. ⁴ Be tien' unitɔ baa' ki lá tɔke' ne *Yesu uba ya gber wa yé ti là tɔke' ne wà ya gber bii u tí wuɔn' ne nà ña te nin ni là laa' *Mifuoñaanm ma nnɔ bii u tí tɔke' ne tigbemɔnmɔnt tà ña te nin ti là tɔke' ne tà nnɔ la, ni tuonh-i? ⁵ Ma laa' bà yih bi'ba *Yesu ya tondmɔnb nnɔ cεn' nni nà. ⁶ Nba la, milenm ni ne ma freh ki lienh mɔnmɔnm ama mibεnm men ni, na te nnɔ. Ti wuɔn' ne isen ke ni nin ti teh nà ke ni, ki ye ti bɛn.

⁷ N là jiin' n'ba tingi, ki kpien' ne, ki tɔke' ne Uwien ya gbemɔnmɔnt ka teke' ni'saan bonn ma

nnø, n bii' ne-ee? ⁸ N là pende' Kristo ya táantø yaab ne ki fre' ki søn' ki tore' ne, kime bøn ne là pèh nni kupaaku. ⁹ Uyo wà n là te ni'saan nnø, n là ciøke tibont ama ma là miøh uba niba. Kime ti'ninjieb bà ñen' ní Maseduønn ya tinfønm bó ní nnø de' nni nà ke là ciøke nni. Ma là yíe nì li yé ni'ni uba bo tukl isen ke ni, ka lì li tien uba bo tukl mø. ¹⁰ Kí ñø Kristo ya gbemønt tà n ñmøbe tù nnø bo nil ña te Akayi ya tinfønm ni kí pien nni n la jøbn n'ba ni ya bonn bo. ¹¹ Be bo ne n len' nnø? Ma yíe ne ne-ee? Uwien wøn bøn ki ye n yíe ne.

¹² N teh nà nø, n lì li teh nen ne, ñø binib bà nuunh bi li dule nà bo kí wuøn bi'ba kí ye tinbi nin bøn kpø nnø, la le bi li dule nà bo. ¹³ Bi ya nib nendeh ne ki teh bi yé Kristo ya tondb. Bi yé bitonsønb bà lereh binib ne, ki bøndeh bi'nun bó ki teh bi yé Kristo ya tondb. ¹⁴ Bi teh nà nnø ña yé bonn nà coh yøkm, kime *Satan mønøn bøndeh binib ya nun bó ki teh u yé Uwien ya tond wà yé kuwenwenku. ¹⁵ Ne u'tonsønb mø bøndeh binib ya nun bó ki teh bi teh nà cuube la, ni'mø ña yé bonn nà coh yøkm. Bi tì li føre kí le utudere wà bi'tuon kpø wù ne.

Pøljønde' Yesu Kristo bo

¹⁶ N tí ye nì len ne kí lere ne. Ni la maaleh ki teh n yé ujør ne. Bii ni tí maale' ki ye n yé ujør ne la, nì tien sukle n'bo ñø n'mø nì fre kí jøbn n'ba waamu. ¹⁷ N lienh nà nø ña yé Yonbdaan yíe nì len ma bo. N lienh tøn ujør ne, kime n ñmøbe n li nì nà bo kí jøbn n'ba. ¹⁸ Binib bà yøbe jøbnh bi'ba minisaaltetem bo ma nnø, n'mø li fre kí jøbn n'ba-a! ¹⁹ Ni yih ni'ba biyønfodenb ne. Be tien' ni toh ki cengeh ijør ya gøer ki tuonh i'ñuøn bó? ²⁰ Kime ni tuonh bi teh

ne iyonbe, ki jinh ki pendeh ne, ki fienh ni ñmøbe nà ke, ki yindeh ne, ki kpøbreh ne. ²¹ N len' nà nɔ, n̄i yé ife ne. Ti gbele' ti'ba cœen ne ki te nnɔ.

Unil mènge' lifèl ki jebn' u'ba nibonn bo la, n'mo li mènge lifèl kí jebn n'ba ne, haali n lì lienh mijòrlenm mònən la. ²² Binib bugben yé Ebrembe ne-ee? N'mo yé wɔn ne. Bi yé Israyel yaab ne-ee? N'mo yé wɔn ne. Bi yé *Abraham ya yaabii ne-ee? N'mo yé len ne. ²³ N ji ye nì tùore kí len mijòrm sɔ. Bi yé Kristo ya tonsɔnb ne-ee? N yé Kristo ya tonsɔnl ki cen' be, ki sɔn' ki cen' be, bi pekn' nni ki cen' be, ki n̄i' nni ki cen' be. N tuu ki lènh kinunbønk kà li fre kí baa nin nni mikuum. ²⁴ Bolm miñjun, *Sufmbé n̄i' nni inalebe ñinm pita nin miwε. ²⁵ Bolm mita, Erom yaab mo n̄i' nni ilenben. Miba, bi yèke' nni iten. Bolm mita, buñerbu lin' nin nni. Miba mo n tien' miñunciënm bo liwentunñmenl nin kuñonñmenku. ²⁶ Uyo wà ke n joh isen la, n lènh kinunbønk ke ya bol ne. N laa' kinunbønk ikpen bo, ki laa' kinunbønk idukond saan, ki laa' kinunbønk n'yaab *Sufmbé saan, ki laa' kinunbønk bà n̄a yé *Sufmbé saan, ki laa' kinunbønk iducencien ni, ki laa' kinunbønk nib n̄a kɔ nà saan, ki laa' kinunbønk miñunciënm bo, ki laa' kinunbønk bà nendeh ki teh bi yé Kristo yaab nnɔ saan. ²⁷ N'gbenent ben' itùon ni, kijiinku kɔn' nni. N sɔbe ki pèreh migùonm. Mikònm nin uñuñun ke cuo' nni, n gɔh ki tekreh ka jinh. N ñuh tiwɔr ka ñmøbe niba n̄i ñekn n'ba bo. ²⁸ Ma kaan' ki gben' nà ke tu' nni. Ama n'nun móñ nà bo si: Kristo ya táan ke yaab ya gber ne cièke nni daan ke daan. ²⁹ Ñme yé ujiin n̄o ma tien' n'ba tén ujiin-i? Ñme tûre' Uwien ya sèn n̄o na wire' nni ki gbien'-i?

30 Ní kpe ní jεbn n'ba la, n li jεbn n'ba n'jiint bo nε.
31 Yonbdaan *Yesu ya Baa Uwien wà si kupenpeku
 uyo wà ḥa ḥmøbe gbenm nnø bøn ki ye ma nendeh.
32 N là te Damas ya du ni uber Aletas ya yo nε.
 Udu nnø ya ciεn là nuunh wø ní cuo nni, nε ki cère'
 u'sojambø se udu nnø ya guon ya nañøbu saan ki
 gu. **33** Ama bi ḥen' nni likendëncienl ni nε udu
 nnø ya guonl là guon' wù nnø ya dubonl liba, nε n
 ḥmøre' u'nuɔ ni.

12

Uwien kpiire' tibont tà ki wuɔn' Pøl

1 Ní kpe ní li jεbnh n'ba-aa? Na ḥmøbe kpele. Ama
 n li len tibont tà ke Yonbdaan kpiire' tÙ ki wuɔn'
 nni nnø bo. **2** N bøn ujε uba u yé Kristo yø.* Ibin
 piik nin inan sø, Uwien taa' wø ki don' paaki ya
 paaki ya paaki bó. U don' nin u'gbenent nε-εε! Ma
 bøn. Wa tí don' nin u'gbenent-ii! Ma bøn. Uwien
 nε bøn. **3** Udaan don' nin u'gbenent bii wa don' nin
 u'gbenent-ii! Ma bøn. Uwien nε bøn. Ama n bøn **4** ki
 ye Uwien taa' wø ki don' paaki ki tÙ baa' wøn Uwien
 den. Nøn saan nε u cii' tigber tà nisaal ḥa ní lε u li
 taa iñøbon yà kí len kí tekñ tÙ, ka ḥmøbe søn wø n
 len tÙ mø. **5** U ya daan bo n li jεbn n'ba. Ama min
 bugben bo wøn n li jεbn n'ba n'jiint bo nε. **6** N bi yíe
 ní jεbn n'ba la, n bi li fre kí jεbn, nε na bi yé n'bo
 jørm, kime n bi li lienh tigbemønt baba nε. Ama
 ma jεbnh n'ba, kime ma yíe uba ní li ḥmøbe n'bo
 iyenmaale yà cøn' u lenh n teh nà nin u ciih n lienh
 nà. **7** Kime Uwien kpiire' tibonmønmønt ki wuɔn'
 nni. Uwien ḥa yíe ní li jεbnh n'ba tibont bugben bo

* **12:2** Pøl ye ujε uba ma nnø, u niireh wøn bugben nε.

ma nnə, nε ki cère' *Satan sən' nibonn niba, n̄ lá kɔn' n'gbənənt ni, ki cɔkreh nni tən ukonkon n̄ n̄ pien nni n la li jebnh n'ba. ⁸ N gbáan' Yonbdaan bol mita nε ki ye wə n̄ ñen n̄ n'gbənənt ni, ⁹ ama u tɔke' nni ki ye: «N'juokm li dèkre ñε. Kime a yé ujiin uyo wà la, u ya yo nε n wəngeh n'tuɔm.» Nən bo, n li tuo kí li jebnh n'ba n'jiin bo. Nnə nε Kristo ya tuɔm li te nni. ¹⁰ Nən bo, n lá te tijiint ni bii tisukr ni bii miceccəkm ni bii liwəbl ni bii iyənbən ni Kristo bo la, n'yənm sənge nε. Kime uyo wà mituɔm lá pɔre' nni la, u ya yo nε n tuɔreh ki lənh mituɔm.

Pəljieh Kristo yaab bà te Korent ni nnə

¹¹ Ni laa'-aa! Ninbi nε cère' n lienh mijɔrm. Ninbi nε bi li wuɔn binib n yé udaan wà. Nin ma yé niba ma kε nnə, bà yih bi'ba *Yesu ya tondmənb nnə ña cən' nni niba. ¹² N là te ni'saan ma nnə n là ñməbe kuminku ki gbien', ki teh miyəkm ya bont kε ya bol. Nən ne wəngeh ki teh n yé *Yesu ya tond. ¹³ Kristo ya táants yaab laa' bá ki cən' ninbi? Ma là yé ni'bo tukl ma nnə nε tien' n'biil-ii? N̄ yé nən bo la, fère nni mən. ¹⁴ N bonde' ki gben' n̄ baa ni'saan bolmta sə. N baa' la, ma tí l̄i li yé ni'bo tukl, kimə n bāareh ninbi bo nε, ma bāareh ni'faal bo. Na yé mubumu nε nuunh lifaal ki blinh mu'baambə, bibaambə nε nuunh lifaal ki blinh bi'bumu. ¹⁵ Min li tuo kí taa n ñməbe ná kε, kí sən lituonl kí tore nε, ki li tuo kí taa min bugbən mənən kí cəbe nε. N yé nε ki gbien' la, ninbi yé nni ma bo nnə li kùore nε-ee?

¹⁶ Imən, ma là yé ni'bo tukl. Ama biba maaleh ki teh n là ñməbe ununwien nε, ki taah ucekn ki lereh ki jinh nε. ¹⁷ Llike mən binib bá kε n sən' bε ni'saan nnə, n ñi' uba bo ki lere' ki jin' nε-ee? ¹⁸ N là sən'

Tit ni'saan ma ki cère' ti'ninjε uba tɔke nin wɔ nnɔ, u la lere' ki jin' nε-εε? Min nin wɔn kε ḥa là ḥməbe iyenmaale iiba ne ki kpe usen uba-aa?

19 Ni ñen' uyo ki maaleh ki teh ti lienh ki nuunh tí le imòn nε ni'saan-a! Na te nnɔ. Ti yé Kristo yaab nε, ki te Uwien ya nun bó ki lienh. Tí'jøtiebε, ti teh nεn kε ki nuunh ni'tekjim nε ní kpére Uwien ya sεn ni. **20** Kime n fenge n la lá baa' ni'saan kí lε ni te ma bi yie ní li te ma bo, ni'mɔ ní lε n te na bi yie n li te ma bo nε. N fenge n la lá baa' kí lε ifinfinde nin iponponbe nin ubenpiebe nin kunanierku nin itenfuon nin kuñɔkpəbku nin tigbengt nin fənfənm nε te ni'ni nε. **21** N liebe' ki fenge n la lá baa' ni'saan Uwien cère' ní ji ifε ni'bo, kí muɔ binib bà yεbe, ki tien' ibiere ka lèbre' bi'tetem, ki juore' ki teh tijøknt ya bont, ki pε lisənsəndl bo, ki teh fənfənm kε ya bol nnɔ bo nε.

13

Igbierforkε nin micɛbm

1 N ji we ní ni'saan bolmta sɔ. Ní kele' *Uwien ya gbənku ni ki ye: «Bi ye bε ní gben tigber tà kε la, bi li cenge bimònkuñb bile bii bita bó nε kí yaan kí gben tù.» **2** N là baa' ni'saan miliem ma nnɔ n là tɔke' binib bà kε là tien' ibiere nnɔ nin bitəb ke ḥɔ. Fənfənnɔ ma te ni'saan, n tí juɔ' ki tɔkeh ben nε ki teh n lá baa' la, ma ní dàan bi'ni uba kpein mənɔn. **3** Tɔ, ni nuunh kudiɛku kùa wɔngeh ki teh Kristo nε cèreh n lienh-a! Wɔn ḥa yé jiin ni'bo, u yé utədaan nε ni'ni. **4** Imòn, u là tien' u'ba ujiin nε bi kpe' wɔ udəpənpoñ bo, ama fənfənnɔ Uwien ya tuəm bo nε u fuobe. Tinbi bà yé u'yaab nnɔ mɔ yé bijiinb nε.

Ama ninbi bo nε ti'mə li fuobe nin wə kí ñε Uwien ya tuəm bo.

⁵ Liike mən ni'tetem te ma bo, kí ffin ni'ba kí liike ni'fuobm kpe mitekjim ya sən-ii? Na bən ki ye *Yesu Kristo te ni'ni-ii? Nba la, ní flin ni'ba kí le na te nnə ḥa ñí la. ⁶ N ñməbe lidəndənl ki ye ni fiin' la, ni li bənde kí ye ti ya tuonl ḥa juore' fənm. ⁷ Ti miəh Uwien wə ní cère ni la li teh nà bre nε. Na yé ti nuunh tí wuən nε kí ye ti ñməbe imən nε; ti nuunh ní li teh nà mən nε. Ní ye nè ní wuən kí ye ta ñməbe mən mənən la, na bre. ⁸ Kime ta ñməbe tuəm tí pien tigbəmənt ama ti ñməbe mituəm tí sən ḥə tù ní li joh inun bō nε. ⁹ Ninbi faa ḥə tinbi yé bijiinb la, ti'yənm sənge nε. Ti miəh nà ti'kaare ni si: ní tien binicekrkaab mitekjim ni nε. ¹⁰ Nən nε cère' ma laan baa' n'i'saan ma nnə n kele' kugbənku kuu ki de' nε. Ma yíe n lá baa' la, ní le ní kpe ní wuən nε kí ye n bre kí ñε Yonbdaan de'nni ticiənt tà nnə bo. U de' nni tù ki ye ní cère ni'cəkl ní kpére nε, wa ye ní bere lè.

¹¹ Tə, n'yaabε, li te mən uyənsənge ni, kí li nuunh ní li yé binicekrkaab mitekjim ni. Li duəndeh mən təb ya yənm, kí li te iyənmaale, kí li ñme nin təb ḥə Uwien miyíem nin uyənduən ya daan ní li te nin nε. ¹² Li fuondeh mən təb mənmənm. Uwien ya nib kε fuondeh nε. ¹³ Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm nin Uwien ya yíem nin Mifuoñaanm ya taanm ní li te nin ní'ke.

**Uwien ya Jɔtiefɛnku ya gbɔnku
The New Testament in the Ngangam language of Togo**
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngangam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngangam

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
f30fbe0b-cda1-5a60-a4ee-8be80c6caef6